

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

Pars 50.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

quod suum non est, tollere non potest. Si faciat ergo, vt debitum suum in corpore alterius iure exigere non possit: non tamen facere potest, vt debitum alterius in suo corpore negare possit.

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. XIX.

De voto peregrinationis an eleemosynis possit, vel per alium redimi, tibi nihilo minus respondemus, quod ab eius qui præsudet, dependet arbitrio, vt consideret & attendat diligentius qualiratem personæ, & causam commutationis, scilicet, an id ex infirmitate seu affluentia diuitiarum contingat: & vtrum peregrinatio, an recompensatio vtilior sit, & Deo magis accepta, & secundum hoc debet exinde dispensare.

CAP. XX. *Rhemensi archiepiscopo.*

Cum Christus perfectus sit Deus & perfectus homo, mirum est qua temeritate quisquam dicere præsumat, quod Christus non sit aliquid secundum quod homo. Ne autem tanta in ecclesia Dei possit nequitia suboriri, vel error induci: fraternitati tuæ, &c. quatenus conuocatis magistris scholarum Parisiensis & Rhemensis & aliarum ciuitatum, auctoritate nostra interdicas sub anathemate, ne quis de cetero audeat dicere, Christum non esse aliquid secundum quod homo: quia sicut Christus est verus Deus, ita verus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens.

CAP. I.

Pars L. &
ultima.
Huiusetiam
titulus in
archetypo
desideraba-
tur.

ETSI quæstiones tuas de feruore religionis exurgere, & te eas ex intimæ deuotionis affectu, quam circa nos & ecclesiam habes, ad nostram deuotionem perferre nullatenus ignoremus, non tamen est vltra, quam oporteat, in huiusmodi dubitandum, cum leges humanæ dicant, quod quidam tenui religione contenti, sacramenta & * necessaria & legitima exhibere contem-
nunt. Tenuem enim vocant religionem, quæ in talibus hæsit, vbi non est aliquatenus hæsitandum. Vnde

*necessa-
rie & le-
gitime
exhiben-
da,

ANNO
CHRISTI
1179.

etiam Psalmista dicit: *Trepidauerunt timore ubi non erat timor.* In hoc autem quod dilectus filius noster Petrus sancti Laurentii in Damaso presbyter cardinalis, tunc vero sancti Eustachii diaconus, & apostolicae sedis legatus, pro electione tua, ut & tibi pallium deferret, ad partes illas accessit: dilectus filius noster Albanus frater tuus, eius praesciens necessitatem, eidem cardinali equum vnum, te penitus ignorante, transmisit: quoniam per mare veniens, nullas aut paucas secum adduxerat equitaturas: te nullo modo timere oportet, cum in accipiendis, vel dandis muneribus tria sint maxime attendenda, personae scilicet dantis & recipientis qualitas, muneris quantitas, & tempus donationis. Qualitatem personarum, ut a quo & cui, videlicet an a paupere diuiti, an e conuerso, siue a diuite locupleti datum fuerit, solícite consideremus. Aestimationem muneris & donationis tempus attendimus, si magni vel minoris precii res data existat, & an instante necessitate, an alio tempore conferatur, diligentius inspiciamus. Quibus siquidem inspectis, in praescripta quaestione tua nihil reprehensibilitate dignum inuenimus, quod solícitudini tuae in sequentibus manifestius apparebit. Si enim praedictorum cardinalis & fratris personarum qualitatem recta consideratione pensamus, non fuit magnum, ab eodem fratre tuo cardinali vnum equum inde transmitti, quem etiam ioculatori vir tantus & tam abundans non petenti donaret. Verum si temporis necessitatem perpendimus, non alia ratione hoc constat factum fuisse, quam ut cardinali in tali subueniretur articulo. Quare super hoc in conscientia tua nullus debet vnquam scrupulus dubitationis emergere, cum res data modici precii, quantum ad personam dantis & accipientis, extiterit: nec alteruter eorum aliquid in mente habuerit, quod tibi possit vel debeat quamlibet vel in modico laesionem inferre: etsi ante electionis examinationem & pallii receptionem, cum te nolente & penitus ignorante sit factum, ut equus necessitate transmissus fuerit & collatus, nec etiam res tanti precii reputetur, quae accipientis animum multum mouere deberet, aut ab honestatis proposito declinare. Quod autem scriptum est: *Beatus qui excutit manus suas ab omni mun-*

Psal. 13.
& 25.
Quae tria in
dandis vel
accipiendis
muneribus
attendenda.

- 174. 33.

Concil. Tom. 27.

Yyyy ij

nere: de illis donis dictum est, quæ accipientis animum allicere & inuertere solent. Quoniam * si ipsa etiam persona electi, vel ordinari, vel consecratori suo electuarium, medicinas, aut de optimo vino, siue de aliis huiusmodi, quæ modici precii fuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel mouere non debeant, offerat: non tamen Romana ecclesia dantem, vel accipientem delinquere interpretari consuevit, nisi ista interuenirent ex pacto. De cetero licet, sicut tuæ literæ continebant, quod episcopus nec in electione sua ecclesiæ suæ indemnitate promittat, sacris Canonibus prohibeatur, sed tamen propter hoc, verba fratris tui nullam deberent animo tuo perturbationem vel dubitationem ingerere, cum etsi regi, qualem dixisti, te ignorante, promissionem fecisset, exinde nullatenus tenereris. Quoniam capitulum illud de persona sacerdotis electi, specialiter est intelligendum. Verum quamuis frater tuus, te nesciente, huius securitatem præstiterit, quod tamen non constat, ideo potest perpendi, quod non alicuius læsionis maculam propter hoc incurras, vel contrahas, cum, sicut fraternitas tua non ignorat, sanctorum patrum instituta determinent, quod puer qui ad aliquam ecclesiam a parentibus suis pecunia interueniente offertur, etsi ad tempus iubeatur ab eadem ecclesia remoueri, postmodum non solum ad aliam, sed ad ipsam vnde remouetur, potest assumi. De quibus colligitur, quod cum tu quando verba præscripta proferri debuerant ad ecclesiam agere natura electus, a qua iamdiu ad aliam assumptus fuisti, non solum secundam, in qua modo existis, sed & priorem dispensationem posses habere. Ideoque debes omnem ab animo tuo dubitationem auellere, cum etsi hoc constaret, immunis appareas: nec oporteat te, si frater tuus securitatem etiam præstitisset, propter hoc quoquo modo timere, cum ab ecclesia illa iam pridem transferis, & ad aliam deinceps assumptus fueris, in qua iamdiu mansisti. Quapropter non fuit necesse, vt alicui personæ, imperatori, scilicet, regi aut aliis, exinde scriberemus, cum nos nec minimum conscientia scrupulum ex hoc suboriri noscamus.

Locus ob-
securus.

ANNO
CHRISTI
1179.
f. cii

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. II. *Item Bituricensi episcopo, ex eodem libro.*

Relatum est, & nobis ex tua parte monstratum, quod causis matrimoniorum tuæ diocesis ad te delatis, cum in eorum executione velles procedere, illi qui impetuntur, ad audientiam nostram appellant, vt per huiusmodi appellationes possint iudicium declinare. Vnde quoniam vestra interest, prauorum intentionem reprimere, & peccandi occasionem eisdem auferre: fraternitati tuæ per A. S. mandamus, quatenus si qui parochianorum tuorum de linea consanguinitatis impetiti, vltcrius ab audientia tua ad sedem apostolicam in vocem appellationis proruperint, si coniuncti non fuerint, eos sub anathematis interminatione coniungi prohibeas, donec appellationem prosequantur, aut iudicio tuo stare obediant. Si vero fuerint coniuncti, eis conuenientem terminum prosequendæ appellationis, vel standi iudicio tuo, præfigas: infra quem si neutrum adimpleuerint, eos extunc omni appellatione cessante, vinculo excommunicationis adstringas. De cetero Heruberto *

CAP. III.

Idem in eodem libro secundo, Vu. Albanensi episcopo vicario nostro.

Ex tuarum tenore literarum accepimus, quod N. clericus adeo deliquit, quod si delictum eius publicum esset, ab ordine quem suscepit, degradaretur, & amplius non posset ad superiores ordines promoueri. Verum quoniam peccatum ipsum occultum est, & priuatum fore dixisti: fraternitati tuæ per A. S. mandamus, quatenus ei condignam pœnitentiam imponas, & ei suadeas, vt per te, pœnitentia peracta, ordine suscepto vtatur: & eo contentus existens, ad superiores ordines amplius non accedat. Verumtamen quia peccatum occultum est, si promoueri desiderat, ei non potes nec debes aliqua ratione prohibere.

Propter occultum delictum, clericum non repelli a promotione.

CAP. IV. *Idem eidem in eodem.*

De adolescente, qui mulierem quamdam cognouit, & filiam eius postea matrimonio sibi copulauit, cui iam per decennium cohabitauit, tuæ prudentiæ respondemus,

Yyyy ij

quod si delictum eius, sicut nobis significasti, occultum existit, pœnitentia sibi condigna debet imponi, nec ab vxore tanti sceleris inscia est propterea separandus. Si vero id notorium esse dinoscitur, & ab vxore debet separari, & sine spe coniugii permanere.

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. V. *Idem Verulano episcopo, in eodem libro.*

Ex dissimulatione cohabitare, nō ex fauore.

Ex relatione I. latoris præsentium, & ex tenore tuarum literarum accepimus, quod cum idem I. sororem vxoris suæ carnaliter cognouisset, & cum ea diutius permanisset, tu eos ab inuicem separasti, & iam dictum I. ad nostram audientiam destinare curasti. Super quo utique fraternitati tuæ duximus respondendum, vt eum Hierosolymam studeas destinare. Deinde cum ad propria redierit, ne ex abstinentia illorum forte deterius contingat, dissimulare poteris, quod vxori suæ cohabitaret, non tamen vt eis ad hoc licentiam tuam aut fauorem aliquatenus indulgere videaris.

CAP. VI.

Idem Gradensi patriarchæ in eodem libro.

Ex tuarum literarum tenore accepimus, quod V. presbyter viuendi leuitate vsus, cum quodam infami ad prauitatum locum immundos spiritus inuocaturus accessit. Vnde eum, quia propter hoc infamia laborat, & facinus publicum & notorium erat, ab officio & beneficio ecclesiastico suspendisti. Ipse autem coram nobis viua voce proposuit, quod non ea intentione, vt inuocaret dæmonem, ierat: sed vt per inspectionem astrolabii, furtum cuiusdam ecclesiæ posset recuperare. Verum licet hoc ex bono zelo & ex simplicitate se fecisse proponat, id tamen fuit grauissimum, & non modicam inde maculam contraxit. Sed quoniam tutius est, in dexteram quam in sinistram, & in misericordiam quam in seueritatem declinare: ipsum fraternitati tuæ duximus remittendum, monentes atque mandantes, vt secum misericorditer agas, & sibi infra octo dies post harum susceptionem, ecclesiam cum omnibus ablatis restituas, & talem ei pro expiatione illius delicti pœnitentiam imponas, quod per annum & amplius (si tibi visum fuerit, ita tamen, quod biennium non excedat) eum ab al-

ANNO CHRISTI 1179.
taris administratione præcipias abstinere: & exinde liberum ei sit, officium sacerdotale exercere.

CAP. VII. *Idem Verulano episcopo in eodem libro 1.*

Quod te cum inimicis tuis, &c. De cetero quia fraternitatis tuæ quærit industria, vtrum clerici qui infra subdiaconatus ordinem constituti, quia continere carnis vitio coacti non valeant, vxores accipiunt, ecclesiastico spoliari possint beneficio canonice: id tuam volumus experientiam tenere indubitata veritate, quod cum sint voluptatibus & carnalibus desideriis dediti, ac diuinis & ecclesiasticis sacramentis contrectandis indigni, ecclesiasticis sunt procul dubio beneficiis priuandi. Sane si ecclesiis quibus attitulati fuerant, de possessionibus aut aliis bonis suis aliqua contulisse noscuntur, cum ab earundem ecclesiarum ministerio fuerint & beneficio sequestrati, ad ipsos recta via dominium & proprietas illico debet absque vlla contradictione redire.

CAP. VIII.

Idem iudicibus Vellenen. in eodem libro.

Relatum est auribus nostris, quod cum ad vestræ discussionis examen aliqua super testamentis ecclesiæ causa deducitur, vos secundum humanam, & non secundum diuinam legem in ea vultis procedere: & nisi septem aut quinque testes idonei producti fuerint, omnino non proponitis exinde iudicare. Vnde quia huiusmodi de iudiciis ecclesiæ non secundum leges, sed secundum Canones debent tractari, & in his diuina scriptura testante, duo aut tres idonei testes sufficiunt: discretioni vestræ per A. S. mandamus, quatenus cum aliqua causa super testamentis ecclesiæ relictis ad vestrum fuerit examen deducta, eam non secundum leges, sed secundum Canones, iuxta decretorum statuta, tractetis tribus vel duobus legitimis testibus requisitis: quoniam scriptum est: *In ore duorum vel trium* Matth. 18. *testium stat omne verbum.*

CAP. IX.

Item præposito & canonicis Sulcan. in eodem libro.

Significatum est nobis, quod ecclesiasticam sacerdoti

præbendam vnam in ecclesia vestra communi consensu & voluntate dedistis, ita quidem, quod Missam de sancta Maria, nisi sit corporis infirmitate grauatus, debeat quotidie celebrare, qui ecclesiam vestram non nisi communi tam præpositi quam capituli consensu, potest dimittere, nec cuiquam præbendæ illius anniuersarium delegare. Quam siquidem constitutionem eatenus confirmauimus, vt prædictus sacerdos ecclesiæ, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus, assidue debeat officium suum impendere: & quanto feruentius potest, salua honestate sua & debita deuotione, Missarum solennia celebrare: nec sibi liceat hoc, illinc se ad aliam ecclesiam tranferendo aut voluptatis causa subtrahere.

CAP. X. *Idem Beluacensi episcopo, in eodem libro.*

Significatum est nobis & pro certo monstratum, quod Griboldus nondum incipiens esse quatuordecim annorum, timore magistri, qui eum literis erudiebat, habitum religionis suscepit in ecclesia de Ruffinis, & inde sicut puer infra annum exiuit, & per sæculi vanitates iam sex annis & eo amplius vagabundus discurrit. Vnde quoniam huius rei veritas nobis non constat, fraternitati tuæ per A. S. mandamus, quatenus rem ipsam diligenter inquiras, & si inueneris, quod non fuerit a parentibus oblatus, nec incepit esse quatuordecim annorum, quando ad religionem accessit, & eum infra quartumdecimum annum voti pœniterit, & ab ecclesia recesserit, si in sæculo voluerit remanere, & eum ab ipso voto quod fecit auctoritate pontificali absoluas, & eum absolutum tam in ecclesia de Ruffinis, quam populo tuæ ciuitatis studeas publicare. Si autem a parentibus suis forte oblatus, seu quartumdecimum annum compleuerat, cum religionem intrauit, siue post quartumdecimum annum professionem a se factam ratam habuit, eum ad eandem vel aliam religionem transire, ecclesiastica districtione compellas.

CAP. XI. *Idem Salabriensi episcopo, in eodem libro.*

Peruenit ad nos, quod cum tu Rog. filium VVilhelmi ecclesiæ tuæ canonicum, vt debitam in eadem ecclesia residentiam faceret, monuisses, ad audientiam nostram in
appel-

ANNO
CHRISTI
1179.

appellationem prorupit, & appellationi suæ terminum, proximum festum beati Luca præfixit. Quoniam igitur indignum est, per eius vel aliorum subterfugia, præscriptam ecclesiam debitis obsequiis defraudari, cum ipse frustratoriam dilationis causa appellasse videatur: fraternitati tuæ per A. S. mandamus, quatenus præfatum Rog. diligenter & studiose commoneas, vt in eadem ecclesia debitam, omni mora postposita, faciat residentiam, vel infra proximum festum beati Luca appellationem suam prosecuturus, ad nos veniendi iter arripiat. Interim vero alicui honestæ personæ vices eius in ecclesia prætaxata exequendas committas: & tantum ei de beneficiis illius, appellatione cessante, assignes, vnde possit congrue sustentari. Quod si prælibatus Rog. alterum istorum adimplere neglexerit, tu eum extunc præbenda sua, omni appellatione & contradictione cessante, priues: & eam alicui viro discreto & honesto, nullius appellatione admissa, concedas pariter & assignes.

CAP. XII. *Idem Tornacensi episcopo, in eodem libro.*

Veniens ad nos mulier latrrix præsentium, lacrymabili nobis confessione monstravit, quod cum de quodam filium genuisset, & ille sibi turgido sæpe vultu improperasset, quod filius eius non esset, ipsa iracundiæ calore & furore animi ducta, eundem filium interfecit. Quo comperto, comes Flandrensis eam totam terram suam vsque ad septennium abiurare coegit, nisi de nostra licentia * remaneret. Cumque se nostro conspectui præsentasset, & quod crucem suscepisset, Hierosolymam se profecturam monstrasset, nos videntes quod in partibus illis præsentia illius non potest esse utilis, sed damnosa, eam ab Hierosolymitano itinere reuocantes, ipsam fraternitati tuæ duximus remittendam, præsentium auctoritate mandantes, quatenus prædictam mulierem labores inducere, vt in aliquod monasterium tui episcopatus transeat, & ibi peccata sua perpetua pœnitentia deploret. Si autem repugnante carnis fragilitate, ad hoc induci noluerit, ei licentiam nubendi in Domino tribuas: quia tutius nobis videtur vt in Domino nubat, & vni soli quam multis adhæreat.

* f. remaneret.

CAP. XIII.

ANNO
CHRISTI
1179.

Relatum est auribus nostris, quod cum vir nobilis *Ateorelia nomine, M. mulierem de * Oreia quondam uxorem suam suspectam haberet, fratri & militibus suis præcepit, ut eam longe ad priuata loca deducerent, & gladio occiderent. Qui cum ipsam ad quamdam siluam duxissent, & euaginato gladio occidere vellent, eadem ad pedes cognati cecidit, & ut sibi vitam seruaret, lacrymosa supplicatione rogauit. Cognatus vero & pietate & misericordia motus, ei sub conditione pepercit, quod in monasterio de Tolabres habitum monasticum deberet suscipere. Quo audito, maritus eius, quia reseruata erat ad vitam, graue plurimum tulit: sed tamen postmodum acquieuit, sicque factum est, quod duos episcopos Casaraugustanum & Tirafonensem ut eam benedicerent, & illi velum imponerent, ad monasterium ipsum adduxit. Episcopi vero rem ignorantes, & quia iuuenis erat, & filium habebat paruulum, mutationem vitæ suæ suspectam habentes, eam seorsum conuenerunt. Quæ utique rem per ordinem patefaciens quod mortis timore, & non bono animo monasterium intraret: & quandocumque posset, inde exiret, nihilo minus adiecit. Tunc episcopis de morte eius timentibus, & quod ab ea audierant, propalare nolentibus, alter eorum, Tirafonensis scilicet, ut viri illius tyrannidi satisfacere videretur, mulieri imponere velum simulauit. Tandem autem viro & fratre de medio sublatis, prædicta mulier de monasterio exitit, & cuidam nobili P. nomine de * Cabern. nupsit. Sorores autem cum reclamassent, & episcopo Calaguritano conquestæ fuissent, & episcopus non posset eam videre, neque super his conuenire, ad instantiam fororum, eam & virum quem acceperat, excommunicauit, & totam terram eius interdixit, ignorans penitus quomodo res processisset. Quam utique sententiam venerabilis frater noster Tarraconensis archiepiscopus postmodum confirmauit. Nos igitur de prudentia & honestate vestra confidentes, causam ipsam experientia vestra duximus committendam, & sine debito terminandam. Ideoque discretionis vestrae per A. S. mandamus, quatenus prædictam mulierem & virum, recepto iuramento, quod nostro debeant

ANNO
CHRISTI
1179

stare mandato, ab excommunicatione absoluat. Deinde tam mulierem quam priorissam & moniales, præscripti monasterii ad præsentiam tuam conuocantes, causam diligentius audiat, & sine canonico terminetis. Quod si legitime probatum fuerit, non timore mortis prædictam mulierem religionem intrasse, aut quod fecit postea ratum habuisse: ipsam ad monasterium redire, & habitum depositum resumere, censura ecclesiastica compellatis.

CAP. XIV. *Idem Gaiacensi electo, in eodem lib. 8.*

Cum Petrus Mancouela, & Bonus * Caci presbyteri, & Ioannes Bonus * Coci laicus, in nostra essent præsentia constituti, eundem Ioannem, quoniam laicus erat, in iam dicti P. accusationem nequaquam admisimus. Cumque præfatus B. eundem P. super crimine simoniæ constantius accusaret, nos eum, quoniam in causæ testimonium fuit adductus, & quia frater eius, I. scilicet, iam dictum P. prius coram te accusauerat, repulimus, præsertim cum frater Petri Bonum * Coci antea de causa consimili accusasset. Verum quoniam vnus post alterum prædictum instante vicissitudine accusabat, neutrum ad eius accusationem admisimus, sed vtrique de obiectis criminibus purgationem duximus indicendam. Inde siquidem est, quod discretioni vestræ per apostolicam sedem mandamus, quatenus vtrumque illorum secum tribus sacerdotibus facias infra triginta dies post harum susceptionem purgare. Purgatores vero illius honestatis & opinionis esse volumus, quod verisimile sit, eos nolle amore vel odio seu obtentu pecuniæ peierare. Vt autem idonei appareant, necesse est, eius quem purgare debent, vitam & conuersationem noscant. Quod si vterque illorum vel alter in purgatione defecerit, tu deficientem omni officio & beneficio ecclesiastico priues, tibi omnimodo præcauens, quod si memorato P. in sua voluerit purgatione assistere, nullam eis malevolentiam vel indignationem ostendas: nec eos amodo impediatis, vel ab aliis, quantum in te est, impediri permittas.

CAP. XV. *Idem Norwicensi episcopo in eodem libro.*

Venientis ad nos Rom. clerici narratione audiui, *Concil. Tom. 27.*

Zzzz ij

quod cum in puerili ætate constitutus fuisset, se Hierosolymam disposuit profecturum: & cuidam confocio suo, qui nihilo minus dominicum sepulcrum proposuerat visitare, fidem dedit, & suam ab eo fidem recepit, quod sibi inuicem in via fideles existerent, & bonam societatem seruarent. Qui vtique sollicita mente reuouens, ad nos accessit, vt sibi super hoc nostrum * auxilium aperiremus. Nos autem ipsum graui infirmitate laborare, sicut asserit, intelligentes, & quod in partibus orientis eius aduentus parum vtilitatis conferret, diligentius attendentes, præsertim cum sit clericis illicitum in sacris ordinibus constitutis arma assumere, aut effusioni sanguinis vacare, ipsum a voto quod in ætate tenera, facilitate animi potius quam ex arbitrio discretionis, promisit, absoluimus: ita tamen, quod idem votum eleemosynis redimere debeat, & iuxta consilium nostrum toto vitæ suæ tempore vni pauperum Christi, dum ad hoc suæ sufficiant facultates, tam in victu quam in vestitu providere.

C A P. XVI.

Idem V Vigorniensis episcopo, in 12. libro registri.

Ex parte tua huiusmodi nobis conquestio proposita fuit, vtrum monachi in accusatione abbatum suorum aliquatenus sint admittendi. Super quo vtique tuæ prudentiæ respondemus, quod nisi alia rationabilis causa impediat, & manifesta, eo quod monachi de obedientia & subiectione abbatis sunt, ab eius accusatione non sunt vllatenus repellendi, licet alios accusare non possint. Quibus siquidem, cum proprium non habeant, de rebus monasterii expensæ debent necessariae, donec causa debitum finem recipiat, ministrari. De confirmationibus autem Romanorum pontificum, tuam volumus cognitionem tenere, quod contra illas nisi nouum apostolicæ sedis mandatum procedat, aut certum sit, quod ipsæ confirmationes per falsam sint suggestionem obtentæ, non est aliquatenus iudicandum.

C A P. XVII. *Idem Beluacensis episcopo.*

Quod nobis ex vna parte significatum est, vt ex claudestinis matrimoniis dispensare deberemus, non videmus

ANNO
CHRISTI
1179.

quæ dispensatio fit super his adhibenda. Si enim matrimonia ita occulte contrahantur, quod exinde legitimi testes non appareant, hi qui ea contrahunt, non sunt aliquatenus ab ecclesia compellendi. Verumtamen ea, quæ sic contracta sunt, si personæ contrahentium voluerint publicare, nisi rationabilis causa præpediat, ab ecclesia recipienda sunt ac comprobanda, tamquam a principio in conspectu ecclesiæ contraherentur. Si qui autem de clandestino matrimonio postmodum ab ecclesia comprobato & ramento habito, geniti fuerint, eos legitimos iudices filios & heredes.

De in clandestino matrimonio genitis.

CAP. XVIII. *Idem Beluacensi episcopo.*

Novit plenius, sicut credimus, tuæ discretionis prudentia, qualiter tu & fratres tui vnum corpus sitis: ita quod tu caput, & fratres tui membra esse comprobentur. Vnde non decet omisis membris, te aliorum consilio in ecclesiæ tuæ negotiis uti, cum id non sit dubium, & honestati tuæ & sanctorum patrum institutionibus contraire. Innotuit autem auribus nostris, quod tu sine consilio fratrum tuorum, abbates, abbatissas, & ceteras personas ecclesiasticas instituis ac destituis, non considerans & attendens, quomodo te non sit dubium sacros Canones transgredi, cum in huiusmodi causis & clericorum & laicorum circa te commorantium, qui de corpore ipsius ecclesiæ non sunt, potius quam fratrum tuorum consilio uti dicaris. Inde est quod apostolica auctoritate prohibemus, ne abbates, abbatissas, vel alias personas ecclesiasticas sine assensu & consilio * prioris * quod fratrum tuorum canonicorum instituere, vel destituere, aliqua de cetero ratione præsumas. Quod si forte, quod non credimus, contra præceptum nostrum venire præsumpseris, nos tales institutiones & destitutiones, si quas amodo feceris, cassamus, & omni robore decernimus & stabilitate carere.

* f. add. tam

* f. quam

CAP. XIX. *Idem eidem in eodem libro.*

Quanto maiori dignitate, dante Domino, præmines, tanto te decet amplius & oportet in omnibus eam diligentiam & grauitatem habere, quod omnia videaris sine nota & reprehensione peragere, & laudabiliter iniunctæ tibi

Zzzz iij

solicitudinis officiū dispensare. Audiuimus autem, vnde & mirati sumus, sicut & merito inde mirari possumus, quod in concessionibus & confirmationibus iuxta consilium & voluntatem eorum * procedis, & in priuilegiis, quod tuam non decet honestatem, ad maiorem auctoritatem & certitudinem nomina fratrum tuorum, qui absentes fuerint, tamquam si præsentes fuissent, facis subscribi. Quia igitur non decet prudentiam tuam, in negotiis tibi commissæ ecclesiæ consilium fratrum tuorum * proponere, cum quibus vnum corpus existere comprobaris: fraternitati tuæ per apostolicam sedem mandamus, quatenus in concessionibus, confirmationibus, & aliis eiusdem ecclesiæ negotiis fratres tuos requiras, & cum eorum consilio vel sanioris partis, eadem negotia peragas, & pertractes: vt quæ statuenda fuerint, statuas, & errata corrigas, & euellenda dissipas & euellas: nec absentium fratrum nomina aliquatenus scribi facias, quia talia munimenta, irrita sunt & falsa: & tu exinde quæstionem falsi non immerito poteris formidare. Nos enim vniuersa priuilegia, in quibus absentium fratrum nomina, ipsis ignorantibus vel absentibus, subscripta sunt, vel amodo scribentur, irrita esse decernimus, & nullius firmitatis robur habere censemus.

CAP. XX.

*Idem Huboldo Ostiensi episcopo, & archipresbytero & canonicis
Velleitur. in decimotertio libro registri.*

Cum esses, frater episcope, in præsentia nostra constitutus, diligenti nobis assertionem innotuisti, talem in episcopatu tuo inoleuisse consuetudinem, quod testamenta quæ fiunt in vltima voluntate, vt ab his qui potestatem habent super alios, penitus rescindantur, nisi cum subscriptione septem aut quinque testium fiant, secundum quod humanæ leges decernunt. Quia vero a diuina lege & sanctorum patrum statutis, & a generali consuetudine ecclesiæ, id esse noscitur alienum, cum scriptum sit: *In ore duorum vel trium testium stet omne verbum*: præscriptam consuetudinem penitus improbamus, & testamenta, quæ parochiani vestri coram presbytero suo, & tribus vel duabus aliis personis idoneis in extrema voluntate de cetero fecerint, & firma decernimus permanere, & robur perpe-

Deut. 17.

ANNO
CHRISTI
1179.

* videtur
desse,
non

* postpo-
nere,

ANNO
CHRISTI
1179.

tua firmitatis obtinere, sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis præsumptione qualibet, huiusmodi audeat rescindere testamenta. Præterea cum principes, &c.

CAP. XXI.

Idem Carnotensi episcopo, in decimoquarto libro registri. Pars illius capituli; Cum sacrosancta Romana.

Significasti nobis quemdam presbyterum cum alterius coniuge diabolico instinctu in ecclesia frequenter, sicut asferis, dormiuisse: quæ utique se & illum sacerdoti cuidam huiusmodi delictum confessos fuisse, publice tibi detexit, & hoc ipsum idem sacerdos, nomen adulteri celans, in præsentia tua dixit. Super quo quid fieri debeat, cum negante adultero, mulier in confessione persistat, ab apostolica sede consilium requisisti. Nos ergo iuxta sanctorum patrum decreta volumus, ut condignam poenitentiam adulteræ præfatæ imponens, ecclesiam prælibatam per adspersionem aquæ sanctificandæ reconcilies. Prædicto autem sacerdoti, ne, contra Apostolum, infirmorum corda, mala fama ipsius percutiantur, & ne nostrum vituperetur ministerium, nec securiores presbyteri existentes prolabantur licentius in peccatum, cum vicinis quinque presbyteris, quos se nolle peierare cognoueris, iuxta arbitrium tuum purgationem indicas. Quod si se purgare poterit, in officio suo permittas ipsum ministrare: si vero non poterit, ipsum ab officio suo suspendere nulla ratione postponas.

1. Cor. 8.
2. Cor. 9.

CAP. XXII. *Idem in eodem.*

Quæsiuit a nobis tua fraternitas, utrum sacerdos vno clerico tantum præsentem, infirmum debeat inungere: & qua die festum Matthiæ in anno bissextili debeat obseruari, præsertim cum quidam inter vigiliam & festum velint interponere diem: & utrum mulier pro latrocinio, aut alio quolibet crimine, a viro suo debeat separari, & alii nubere: & de viro simili modo exposuisti quæstionem, utrum pro quolibet flagitio possit a coniuge sua diuidi, & aliam sibi legitimo matrimonio copulare. Nos itaque tibi duximus taliter respondendum, quod sacerdos vno præsentem clerico, & etiam solus, potest infirmum inungere. Festum

vero B. Matthiæ iuxta regulam ecclesiasticam vigilia eate-
nus præcedat, vt nec pro bissexto, nec quolibet alio modo
inter se & solennitatem admittat alium diem, in qua vti-
que vigilia, nisi eueniat in dominica die, ieiunium celebra-
tur. Ipsum autem festum, siue fiat in præsentī die, siue in se-
quenti, qui duo quasi pro vno reputantur, nullus error,
sed ecclesiæ consuetudo teneatur. Quod autem mulier
pro furto vel quolibet alio crimine a viro separetur, & alii
nubere possit, & viro similiter eadem lege constituatur:
taliter respondemus, quod mulier pro furto vel alio crimi-
ne viri sui, nisi ipse eam ad maleficia sua trahere nitatur, &
fidei suæ religionem corrumpere velit, non debet ab eo se-
parari, nec alii aliqua ratione copulari. Verum si coniu-
gem suam ad errorem traxerit, & ad maleficium, mulier
a viro recedere poterit & separari, ita quod ei alii nubere
non licebit: quia licet separentur, tamen coniuges erunt
semper. Viris quoque præfens sententia seruetur.

CAP. XXIII.

*Idem episcopo & archidiacono Vicentino, in duodecimo
libro registri.*

Perlatum est ad audientiam nostram, quod * Here-
mam filius quondam Lazari, ad partes Constantinopoli-
tanas transiens, ibidem moram per decennium & amplius
fecit, & ad Viuiam filiam Eulardi vxorem suam non
rediit. Ipsa vero apud bonæ memoriæ I. quondam Vicen-
tinum episcopum aduersus virum suum querelam depo-
suit: & quod eum non posset diutius expectare, nihilo mi-
nus allegauit. Episcopus vero, sicut vir prouidus & discre-
tus, parentibus viri mandauit, vt pro eo mitterent, &
ipsum ad propria reuocarent. Cumque elapso longo tem-
poris spatio, prædictus vir ad propria non remearet, epi-
scopus in conspectu ecclesiæ auditis allegationibus mulie-
ris, inter eos diuortii sententiam promulgauit, & mu-
lieri, vt alium virum duceret, plenariam facultatem indul-
sit. Quia igitur huius rei veritas nobis non constat, discre-
tioni vestræ per A. S. mandamus, quatenus rem ipsam dili-
genter inuestigatis, & si vobis constiterit, quod episcopus
diuortii sententiam inter eos tulerit, filios eius quos de
Achari filio quondam Rad. ad cuius copulam auctoritate
præ-

ANNO
CHRISTI
1179.

prædicti episcopi sine quaestione & contradictione ecclesie migravit, sustulerit, ab hereditate non patiamini excludi, sed eos legitimos iudicetis: & si quis contra hoc venire voluerit, ei auctoritate apostolica silentium penitus imponatis.

C A P. XXIV.

* *Buigen.*

Lucius tertius * Nebeberen. episcopo, in registro.

Cum causam, quæ est inter E. militem & vxorem eius, tuæ commississemus experientia terminandam, miles repetens mulierem, legitime sibi nupsisse, per probationes canonicas se constanter asseruit probaturum: femina vero proposuit, quod dominorum & parentum suorum suggestione alteri viro tradita, ab illius militis amore diuertit, qui a parentibus eam prius rapuerat, illa tamen nolente, vt dicitur, & postmodum, priusquam eam cognosceret, desponsauit. Deinde inclusa est in monasterio monialium, vbi & detinetur. Vnde quoniam super his prudentia tua sedem duxit apostolicam consulendam, significatione præsentium tibi respondemus, quod cum ibi raptus dicatur admitti, vbi nihil de nuptiis ante agitur; iste raptor dici non debet, cum habuerit consensum mulieris: & prius desponsauerit eam, quam cognouerit, licet parentes forsitan reclamarent. Præterea cum post matrimonium carnis permixtione perfectum, teste Apostolo, *uxor sui corporis potestatem non habet, sed maritus, & e conuerso: si præcessisse matrimonium, vel ex probationibus viri canonicis, vel ex mulieris confessione claruerit, postmodum sine assensu viri non potuit femina monasterium ingredi, aut aliter continentiam profiteri. Non ergo pro eo quod de monasterio post matrimonium consummatum per virum rapta fuerit, eius poterit consortium declinare, dummodo probari nequeat, virum, vt mulier profiteretur continentiam, assensisse.*

C A P. XXV. *Idem Parisiensi episcopo.*

Intelleximus ex literis tuis, quod M. latrrix præsentium, diabolico furore accensa, quamdam filiam suam multoties animo perimendi aggressa, tandem suggerente eo, qui fidelium perditione lætatur, lethali vulnere iugu-

Concil. Tom. 27.

Aaaaa

lavit : propter quod dominus terræ maritum eius ipsam coegit abiurare. Quia vero illum & illam pariter filios habere intimasti, vnde circa ipsius exilium debeat dispensari, nos de discretione tua plenam fiduciam habentes, eam tuæ duximus prouidentia remittendam : per A. S. tibi mandantes, quatenus ita super hoc prouideas, vt sui sceleris pœnam luat, & saluti eius & filiorum ipsius per prouidentiam tuam in Domino consulatur : nec obstante proposito iuramento, quod ab ea dictus dominus proponitur extorsisse, eam (si expedire videris) viro suo & rebus suis restituas, ita quod filios suos libere possit & pacifice gubernare.

CAP. XXVI.

Alexander tertius Arelatensi archiepiscopo, & sanctæ Mariæ Inuiolatæ diacono cardinali, in duodecimo libro registri.

Causa matrimonii, quæ inter Ermengardem mulierem, & * Blatium agitari dignoscitur, venerabilibus fratribus nostris Foroiulienfi & Vapincensi episcopis meminimus commississe. Quibus vtique in vnum conuenientibus, eandemque mulierem, sicut accepimus, viro restitui mandantibus, vir mulierem cruciatibus & flagellis adeo * infecit, * affecti, quod inuita & coacta inter se & virum esse confessâ est parentelam. Sicque factum est, quod ad iudicium vnus illorum, mulierem ipsam dimisit, quæ filios suos quinque dicitur ex eo genuisse, & quatuordecim annis secum sine quaestione aliqua permanisse. Vnde quoniam matrimonium in ecclesia Dei adeo magnum sacramentum probatur esse, quod sine rationabili & euidenti causâ dissolui non debet, præsertim cum non ab homine, sed a Deo sit institutum: discretioni vestræ per A. S. mandamus, quatenus huius rei veritatem diligenter & subtiliter inquiratis: & si inuenieritis quod præfatus B. prædictam mulierem ad iudicium solummodo vnus prædictorum episcoporum a se separasset; quia cum duobus causâ committitur, sententia vnus non tenet, ipsum constanter commoneatis, & districtè compellatis, vt mulierem sicut vxorem suam appellatione remota benigne recipiat, & maritali affectu pertractet. Quod si facere forte contempserit, eum & superinductam, appellatione cessante, excommunicationis vinculo

Ephes. 5.

Genes. 2.

ANNO
CHRISTI
1179.

perstringatis. Si qui tamen apparuerint, qui postquam ab eo recepta fuerit, matrimonium eorum velint, & legitime possint impetere: partibus ante vos conuocatis, causam audiatis, & eam sine canonico, appellatione remota, terminetis, illa maturitate, & circumspeditione adhibita, quam in tanto negotio conuenit adhiberi. Quod si ambo, &c.

CAP. XXVII.

Idem in eodem, abbati sancti Benedicti de Vebia.

Suscepimus literas tuas, & cognouimus ex earum tenore, quod cum lator presentium in custodia cuiusdam domus cum altero fratre maneret, ingredienti de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipsos in personis affligere, & vestimentis propriis denudare presumpserunt. In quos isti resumptis viribus insurgentes, ligauerunt illos, & detinere usque ad notitiam capituli voluerunt. Cumque iste rem ad tuam audientiam perlaturus, eos ligatos in fratre sui custodia dimisisset, & fures se soluere niterentur, frater illos, ne ipse ab illis interimeretur, occidit. Vnde quoniam expediebat potius post tunicam relinquere etiam pallium, Matth. 5. & rerum sustinere iacturam, quam pro conseruandis vilibus rebus & transitoriis tam acriter in alios exardescere: abstineat iste humiliter ab altaris ministerio, & peccatum suum, quibus ad arbitrium tuum modis poterit, vterque studeat expiare. Constat enim, eos contra regularem mansuetudinem & ecclesiasticam disciplinam ex vtriusque ope interemptos.

CAP. XXVIII. *Idem in eodem, Ambianensi episcopo.*

Quod sedem apostolicam consulis super his, quae dubia tibi existunt, gratum gerimus & acceptum: & tua exinde fraternitas non parum commendanda videtur. Ex tua siquidem parte nobis est intimatum, quod quaedam mulier tui episcopatus cuidam viro nupsit, ignorans quod propter vtriusque inguinis rupturam genitalia eius essent abscissa, nec ab eo cognita fuisset. Qui utique modo factus leprosus, se pariter & sua domui dedit infirmorum. Mulier vero ad domum paternam reuersa, sicut iuuenis, alii viro desiderat nubere, & coniugali foedere coniungi. Verum licet ecclesia Romana non consueuerit propter naturalem

Propter frigiditatem an matrimonium dirimendum.

Concil. Tom. 27.

Aaaaa ij

Propter
consuetudi-
nem rigori-
tem tempe-
rari.

frigiditatem aut propter alia maleficia legitime coniunctos diuidere, si tamen consuetudo Gallicanæ ecclesiæ habet, vt huiusmodi matrimonia dissoluantur, nos patienter tolerabimus, si secundum illam consuetudinem eidem mulieri, cui voluerit, in Domino concesseris nubendi facultatem. Sicut enim puer qui non potest reddere debitum, non est aptus coniugio: sic quoque qui impotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. XXIX. *Idem eidem in eadem epistola.*

Sane de canonico qui in ecclesia Aroacensi professionem fecerat, & ab ea fugerat, ab abbate in monachum recepto; id tuæ fraternitati significamus, quod si locus vbi nunc permanet, maioris est religionis, quam ecclesia Aroacensis, ipsum in eodem loco cum pura conscientia remanere permittas, alioquin eum ad priorem ecclesiam redire compellas. Porro de comite * Pontitini, qui vxorem suam, filiam Bernardi de S. * Valerico, absque iudicio ecclesiæ dimisit, propterea quia eam cognatam fuisse defunctæ vxoris suæ proponit: hoc tua prudentia cognoscat, quod si etiam parentela esset publica & notoria, absque iudicio ecclesiæ ab ea non potuit separari: quare eum ad eam recipiendam districte compellas: & si eam recipere noluerit, eum & superinductam vinculo excommunicationis adstringas. Si qui autem apparuerint, qui matrimonium ipsum velint & possint impetere, causam audias, & eam sine debito decidas.

Locus ob-
secutus.

Præterea de Hugone de * Calorie, qui filiam * Alelmi cognatam suam duxit in vxorem, & hoc publicum & manifestum est, nec apparet aliquis qui matrimonium velit impetere: id tibi respondemus, quod non apparentibus accusatoribus, & parentela publica & manifesta existente, quod credibile non est, vbi essent consobrini in primo vel secundo gradu, ecclesiæ auctoritate interdictum est matrimonium, adhibita illa grauitate dissoluere quod illicitè noscitur contractum. Ad hæc quoniam donationem decimæ, quam abbas S. Saluii de * Musterol, & prædecessor eius cuidam laico iure hereditario concesserunt tenendam, cum sanctuarium Dei iure possideri non debeat, in

irritum penitus reuoces, & viribus carere decernas: & laicum, nisi decimam ipsam ecclesie S. Saluii libere & absolute restituat, vinculo excommunicationis adstringas.

CAP. XXX.

Idem episcopo S. Agathes, in eodem lib. 12.

De muliere, quæ (prout nobis significasti) cupiens viri sui ampliorem amorem acquirere, suscepto corpore Christi, & in ore retento, eidem viro suo osculum cum eo porrexit, & ipsum traicere postmodum, cum voluit, non potuit: sed versum est in carnem, cum tangeret, iuxta dentes molares, & caro supercreuit, & adhuc est intus. Circa quod fraternitati tuæ non possumus sanius dare consilium, nisi quod eam moneas & compellas, vt tantum per condignam poenitentiam & bona opera satagat expiare delictum. Credere quippe debemus, quod si vere contrita fuerit, & condignam poenitentiam egerit, & tu ad Deum deuote pro ea oraueris, corpus Christi traicere poterit diuina gratia suffragante.

Sane super eo, quod quædam mulier viro suo fidem dedit, & ipse illi, quod matrimonium inter se contraherent: & viro volente sacramentum seruare, mulier castam disposuit ducere vitam; discretioni tuæ taliter respondemus, quod si iuncti non fuerint, mulier permittatur ad religionem transire, & Domino, relicto sæculo, militare. Quod si facere noluerit, & in sæculo caste viuere disposuerit, quia hoc suspectum esse posset, & ad vtrumlibet, ad bonum videlicet & ad malum, haberi posset, ipsum matrimonium consummari constringas. Beatum enim Ioannem & complures alios, ab ipsis etiam sponsalitiis ad vitam contemplatiuam legimus euocatos: & ideo eidem mulieri confidenter permittere poteris, vt transeat ad religionem, castitatis votum seruatura.

Præterea de muliere, quæ a viro appetitur, cuius confanguineus se cum ea deliquisse proponit, si hoc publice confiteri recusat propter metum & potentiam mulieris: prouidentia tuæ duximus respondendum, vt matrimonium ipsum fieri, nisi iuramentum interuenisset, districte prohibeas, ne deterius inde contingat.

CAP. XXXI.

Idem procuratori & canonicis Soranis, in eodem libro.

Veniens ad apostolicæ sedis clementiam Mariota latrix præsentium, supplici nobis insinuatione monstravit, quod dum esset in adolescentia constituta, quemdam adolescentem E. nomine, in tantum adamavit, quod vterque inter se de matrimonio contrahendo sub trium personarum testimonio præstitit iuramentum: quod parentes ipsius mulieris ignorantes, eam inuitam & reclamantem, cuidam alii in vxorem tradiderunt. Quem ita exhorruit, quod se ab eo nullo modo cognosci permisit. Cumque publice profiteretur, quod a priore viro cognita esset, atque iurata: episcopus Soranus, qui tunc erat, eos ante præsentiam suam fecit venire: & cognito atque probato, quod inter eos esset proxima linea consanguinitatis, quod solui deberent, nec possent de iure coniungi, ipsos ab inuicem separavit. Ceterum cum causa ipsa tractaretur, & viro cui tradita fuit a parentibus consentire nollet, ipse aliam vxorem traduxit, & ista cuidam viro Ptolemæo nomine, publice in conspectu ecclesiæ nupsit. Tandem cum de illo filium genuisset, pater illius Ptolemæi quærens occasionem diuortii faciendi, ei opposuit, quod filium suum nec potuit, nec debuit de iure in virum habere, eo quod ab alio viro, qui nondum defunctus est, prius desponsata fuisset. Quia vero assertioni eius fidem, sicut non debuimus, non adhibuimus, nec hoc potuimus sub silentio præterire, eam ad vos duximus remittendam, per A. S. præcipiendo mandantes, quatenus rei veritate plenius inquisita & cognita, si inueneritis, quod prædicta mulier a priore viro fuerit iudicio ecclesiæ separata, & ab eodem Ptolemæo sine contradictione ecclesiæ in vxorem traducta, & ille cui inuita & renitens copulata est, de præsentis vita decessit, prædictum Ptolemæum moneatis & compellatis, vt prædictam Mariotam postposita occasione recipiat, & sicut vxorem suam diligere studeat, & maritali affectu tractare. Alioquin eum & superinductam, & patrem etiam ipsius, si huic rei resisterit, vinculo excommunicationis innodetis, & vsque ad condignam satisfactionem ipsam sententiam inuiolabiliter faciatis obseruari.

ANNO
CHRISTI
1179.CAP. XXXII. *Idem illustri Anglorum regi.*

Magnificentiae tuae literas, quas pro R. milite super iure patronatus ecclesiae de Ligurgis, apostolatui nostro serenitas regia destinavit, ea qua decuit benignitate recepimus, promptum animum plenamque voluntatem habentes, excellentiae tuae preces, in quibus cum Deo & honestate poterimus, exaudire. Verum quoniam sanctorum patrum statutis contrarium videtur, si clericos ab ecclesiis, quas canonicè adepti sunt, patronatus obtentu sustineremus amoueri, salva conscientia, praenominato militi non potuimus nostrum in parte ista impartiri fauorem: cum ex hoc ei, si de iure debet habere, praedictum in posterum non generetur.

CAP. XXXIII.

Idem archiepiscopis & episcopis per Galliam constitutis.

Nostris est auribus intimatum, quod nonnulli ambitione nimia tracti, occasione laici vel potentiae saecularis, in saeculari foro, nec requisita episcopi audientia, patronatus ecclesiarum & ecclesiastica beneficia sibi praesumunt in vestris parochiis vendicare. Quoniam igitur huiusmodi personae non intrant per ostium, sed aliunde contendunt, ac per hoc indigni sunt pastoris nomine, ac praerogativa gaudere: fraternitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatenus eos quos patronatus ecclesiarum vel ecclesiastica beneficia constiterit praedicto modo adeptos, si commoniti minime resignauerint, nisi praescriptione aut episcopali * confessione muniti fuerint, sublato appellationis diffugio, ab officiis reddatis & beneficiis alienos. Si vero nec sic destiterint, eos vinculo anathematis innodetis, & vsque ad dignam satisfactionem teneatis, & faciatis tenere adstrictos.

* f. confessione

CAP. XXXIV.

Ad hoc, quoniam quidam laici ecclesias terris & aliis possessionibus spoliant, vt sic viros ecclesiasticos faciant coram iudice saeculari litigare: praesentium auctoritate vobis iniungimus, vt id publice sub anathematis interminatione curetis prohibere. Si quis autem prohibitionis vestrae

contemptor extiterit, eum, si manifestum fuerit, appellatione cessante, excommunicationi subdatis, & vsque ad dignam satisfactionem, sicut excommunicatum, faciatis arctius euitari.

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. XXXV. *Idem Lugdunensi archiepiscopo.*

Grauis illa & odibilis querimonia, quæ vsque ad nos super deposito tuo tibi hæcenus denegato peruenit, duplici nos anxietate perstrinxit, eo quod tibi in hoc & deesse non possumus, & adesse, prout velles, efficaciter non valeamus. Cum enim non constet nobis, pecuniam tuam, quam ille, vt vir Belial, impia & detestabili surreptione furatus est, in vtilitates ecclesiæ conuersam, nec de iure debemus, nec possumus contra canonicos eiusdem ecclesiæ præcise intentare iussionis instantiam, vt tibi eandem reddant pecuniam, personæ, non ecclesiæ commendatam. Quocirca discretioni tuæ consulimus, & internæ caritatis intuitu suademus, vt in raptorem illum & furem, tuam interim dirigas actionem, eo quod, vt audiuius, loculos habet. Nos enim venerabilibus fratribus nostris Senonensi archiepiscopo apostolicæ sedis legato, & Parisiensi episcopo dedimus in mandatis, vt illum iniquum sub duris quæstionibus ponant, & etiam, si oportuerit, vinculis macerent alligatum, & affligant, vt bene ligatus, cogatur reddere, quæ male dissolutus, ausus est asportare. Ceterum circa ecclesiam illum affectum te habere volumus, vt nihil ab ea requiras * indebite. Si autem cum eis amicabiliter poteris pacationem pacisci, noueris id nobis acceptum.

* indebitum.

CAP. XXXVI. *Idem Bituricensi archiepiscopo.*

Consuluit nos tua fraternitas, an sit appellationibus deferendum a carissimo in Christo filio nostro L. illustri Francorum rege pro Iudæis interpositis, vt Christiana mancipia detineant, & vtrum sustinere debeas, quod de nouo construant synagogas, vbi eas nullatenus habuerunt. Scripsimus itaque memorato regi, vt a defensione Iudæorum in hac parte desistat. Super hoc etiam ipsum per alios fecimus admoneri, & credimus quod monitis nostris acquiescet: quia non esset rectum, vt quod a sanctis patribus & nuper in Concilio statutum est, negligenter seruaret.

Vnde

ANNO
CHRISTI
1179.

Vnde non conuenit, vt pro huiusmodi appellationibus ab obseruatione decreti debeas abstinere. Iudæos etiam de nouo constituere synagogas, vbi eas scilicet non habuerint, pati non debes. Verum si antiquæ corruerint, vel ruinam minentur, vt reedificent potes æquanimiter tolerare: non autem vt eas exaltes, aut ampliores, aut preciosiores faciant, quam antea fuisse noscuntur. Quod vtique pro magno habere debent, quod in veteribus synagogis & suis obseruantibus tolerantur.

CAP. XXXVII. *Idem Eboracensi archiepiscopo.*

A memoria nostra non recedit, qualiter in primo anno vestræ promotionis scriptum literarum felicitis memoriæ prædecessoris nostri Honorii papæ nobis feceritis præsentari, in quo continebatur, antecessoribus vestris apostolica benignitate fuisse indultum, vt tam eis quam successoribus suis liberum esset per totam Angliam ante se crucem deferre. Nos vero antecessoris nostri vestigiis inhærentes, & scripti nostri munimine confirmauimus, quod antecessoribus vestris clementer fuit indultum. Postmodum autem sanctæ memoriæ & venerandæ Thomas quondam archiepiscopus Cantuariensis existimans hoc in depressio- nem iuris & suæ dignitatis redundare, exinde cœpit quæstionem mouere, & propter hoc ad sedem apostolicam appellare, affirmans, (si bene meminimus) quod tibi vel prædecessoribus tuis id nullatenus licuit. Sicque factum est, quod nos tibi per scripta nostra prohibuimus, ne in prouincia Cantuariensis ecclesiæ, donec de causa cognoscere- tur, ante te crucem aliqua ratione deferres. Quoniam ergo per dilectos filios nostros I. & A. clericos tuos grauem coram nobis deposuisti querimoniam, asserens quod te a possessione huius rei quam tu & antecessores tui habueratis, absque cognitione iudicii spoliassemus: nos igitur tibi tamquam venerabili fratri nostro deferre volentes, & iura tua integra & illibata seruare, præsentibus literis statui- mus, quod literæ prohibitionis nostræ nullum tibi præiudicium faciant, quo minus tibi & successoribus tuis libe- rum sit, quemadmodum vobis est beneficio priuilegio- rum sedis apostolicæ indultum, tuque & prædecessores tui id facere consueuistis, ante vos per totam Angliam de-

Concil. Tom. 27.

B b b b b

ferre crucem, quousque diffinitiva sententia determinetur, an id ecclesia tua de iure habere debeat.

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. XXXVIII.

Lucius III. Magistro & fratribus militiae S. Iacobi.

Vestra deuotio duxit inquirendum, vtrum nobis ecclesias parochiales adeuntibus vtile sit Missas eorum audire, qui concubinas habere creduntur. De hoc enim videntur diuersae sacrorum Canonum sententiae manasse. Alicubi enim dicitur: Nullus audiat Missam presbyteri, quem scit indubitanter concubinam habere. Alicubi legitur: Non potest quis quantumcumque pollutus, diuina sacramenta polluere, quae purgatoria cunctarum pollutionum existunt. Quicumque enim sacerdos sit, quae sancta sunt coinquinare non potest. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepide Christi mysteria, quia omnia in fide Christi purgantur. Ceterum aliud crimen est notorium, aliud occultum. Notorium diffinitur, de quo presbyter canonice condemnatur: occultum, quod adhuc ab ecclesia toleratur. Item aliud est a talium officiis abstinere, vt peccandi licentia ceteris auferatur, & huiusmodi ad poenitentiae fructum trahantur: atque aliud, si tamquam falsa in fornicatione iacentium talia mysteria respuantur. Sine dubitatione itaque teneatis, quod a clericis & presbyteris quamuis fornicariis, quamdiu ab ecclesia tolerantur, nec est crimen euidentis, licite audiuntur diuina officia, & alia recipiuntur ecclesiastica sacramenta.

Quod fit
notorium
crimen.
Quod oc-
cultum.

CAP. XXXIX. *Item Strigoniensi archiepiscopo.*

Ad apostolicae sedis regimen, &c. Intelleximus ex literis tuis, quod quaedam consuetudo in Hungaria inoleuit, vt populi multitudo plerumque de parochia episcopi vnus in alterius dioecesim transferatur. In qua licet per multa tempora moram habuerint, vterque tamen episcoporum, tam is a cuius parochia recesserunt, quam is in cuius parochia commorantur, eorum decimas exigit, & eos, nisi ad voluntatem ipsius soluant, interdicto supponit: vnde inuidiae & plurimae contentiones oriuntur. Ideoque tua fraternitas nos duxit consulendos, cui potius decimae sint reddendae. Noueris ergo quod si de artificio, vel

ANNO
CHRISTI
1179.

de negotiatione aut etiam de agricultura, quam intra terminos parochiæ in qua moratur, exercet, vel huiusmodi aliis decimæ soluantur: æquum est, vt ecclesiæ illi reddantur, in qua ille qui reddit, per totum anni circulum Missam audiuit.

CAP. XL. *Alexander III. Brixienſi episcopo.*

Quoniam a nobis tua sollicitudo requisituit, quid de decimis noualium tuæ diocesis statuendum fuerit, fraternitati tuæ præsentibus literis respondemus, vt si terræ illæ quæ arabiles fiunt, infra certam alicuius parochiam fuerint, tu earum decimas tua ex parte retentas, eidem ecclesiæ facias assignari. Alioquin ipsas aliis ecclesiis secundum discretionem tuam poteris deputare, vel ad opustuum tenere, ita quod si quis tibi in his contraire præsumperit, tu eum ecclesiastica censura vsque ad dignam satisfactionem percellas. Sententias vero super decimis a consulibus datas, præsertim cum sanctorum patrum institutionibus obuiet, irritas esse decernas, & eas contradictione & appellatione cessante in irritum reuoces. Quod si laicus aliquis a clericis, siue conuersis decimas de laboribus suis in tua diocesi requisierit, tu eum ab exactione huiusmodi prorsus compellas: & laicos illos, qui a colonis tertiam vel quartam partem laborum suorum ante solutionem decimarum recipiunt, decimam de portione sua secundum quod colonus de parte, quæ illum contingit, exoluere consuevit, absque diminutione aliqua his quibus debentur, facias exhibere.

Supra de
decimis
præstantis,
Cum homi-
nes.

CAP. XLI. *Alexander III. Ianuensi episcopo.*

Tua nos fraternitas duxit consulendos, quid de his agere debeas, qui desponsant aliquas mulieres, & processu temporis antequam eas ducant, vel cognoscant, alias in vxores accipiunt. Super hoc vtique consultationi tuæ taliter respondemus, quod si vir & mulier sese inuicem receperint expresso consensu mutuo de præsentibus, neuter eorum, altero superstite, poterit ad alia vota se transferre, etsi possit ad monasterium transmigrare. Verum si inter ipsos non accessit consensus mutuus de præsentibus, sed promissio de futuro, scilicet quod vterque dixerit alteri: Ego

Supra de
matrimonio
contrahendo,
Licet porro.

Concil. Tom. 27.

Bbbbb ij

te recipiam in meam, & ego te in meum: Si alius mulierem desponsauit & traduxit, & si inter primos iuramentum fuit (sicut diximus) de futuro, huius desponsationis intuitu secundum non poterit separari matrimonium, sed eis est de violatione iuramenti pœnitentia iniungenda. De aliis vero qui coram te super desponsatione facta per consensum mutuum de præfenti, mouent controuersiam, & post appellationem ante sententiam, vel cognitionem causæ ad sedem apostolicam interponunt, & appellatione pendente accipiunt alias in vxores: hoc arbitramur agendum, vt si amodo in tali casu aliqui duxerint appellandum, eis in ecclesia publice interdicas, ne ante decisionem causæ aliud contrahant matrimonium: & si contra interdictum ecclesiæ, ita publice factum, venire præsumpserint: matrimonium tam præsumptuose contractum poteris irritare. De illis vero qui in minori ætate desponsantur, traduntur, & coniunguntur, & processu temporis diuortium postulant, minorem allegantes ætatem, aut vim sibi a parentibus factam: hoc inquisitioni tuæ præsentibus literis respondemus, quod si ita fuerint ætati proximi, quod potuerint copula carnali coniungi, minoris ætatis intuitu non debent ab inuicem separari, si vnus in alium visus fuerit consensisse, cum ætatem videatur suppleuisse malitia: sed cuiuscumque fuerint ætatis, se possunt per illatam violentiam excusare, nisi post violentiam consensus accedat.

*Ætatē sup-
pleri mali-
tia.*

CAP. XLII.

Illud quoque nihilo minus ex tua inquisitione innotuit, quod cum quædam libera mulier per annos decem & ultra cuidam seruo scienter cohabitauerit, & ab eo fuerit carnaliter cognita, nunc ipsum asserit suum non esse maritum, pro eo quod testes desponsationis non comparent. Verum vir eam vendicat in vxorem, & ostendit publicum instrumentum, quo sese coniuges nouerant, & propter quod ipsum ei donationem fecisse propter nuptias apparet. Mulier vero instrumentum illud vitiosum fuisse fateatur, & plures testes produxit, quod seruus ille ab inimicis mulieris sæpe rogatus, vt eam desponsaret, & ille se non eam desponsasse, nec desponsaturam firmiter assererat. Vir autem non nisi publico instrumento, & quibusdam

ANNO
CHRISTI
1179.

testibus, qui viderant eam annulos deferentem, mulierem propriam probauit esse vxorem. Sed mulier, de more illarum quæ panes * mulierum vendunt, se annulos detulisse. Vnde quoniam in huiusmodi dubietate fama vicinæ magis debet attendi, tuæ sollicitudinis erit famam inquirere, vtrum prædictus vir in lecto eam & in mensa sicut suam vxorem, aut concubinam habuerit: & si fama loci habet, quod vir ipsam sicut vxorem tenuerit, cum matrimonium fit coniunctio maris & feminæ, indiuiduam vitæ consuetudinem renitens: cogenda est mulier, vt eidem viro affectu seruiat coniugali, præsertim si præscriptum instrumentum ab eo * cognitum fuerit, qui suum officium fideliter adimpleuerit.

Matrimonii
diffinitio.

* leg. retinens:

CAP. XLIII. *Idem * Exoniensi episcopo.*

Præterea hi qui iurant de matrimonio contrahendo: vsque, Si autem promiserunt, coniungant. Si autem sibi inuicem id remittere voluerint, ne forte deterius inde contingat, vt talem sibi ducat, quam semper odio habeat, videtur quod ad instar eorum qui societatem iuramento, vel fidei interpositione contrahunt, & postea eamdem sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari.

Pars illius
cap. Super
eo quod a
nobis.

CAP. XLIV. *Ex Concilio Moguntino B. lib. 5.*

In baptismo, vel chrismate non potest alium suscipere in filium, qui non est baptizatus vel confirmatus.

CAP. XLV.

Item ex Concilio apud Compendium.

Si quis presbyter ordinatus deprehenderit se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur: & omnes quos ipse baptizauit.

CAP. XLVI.

Item ex Concilio habito apud Vormatiam, cap. 4.

Mulieres vero cum separatæ fuerint pro hac vel alia licita causa a propriis viris, totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali receperunt, & post expletum annum, accipiant alium virum, si voluerint: similiter & vir vxorem.

Bbbbb ij

CAP. XLVII.

Alexander III. Cantuariensi archiepiscopo.

Veniens ad nos cum literis tuis L. presbyter tuus, sup-
plici nobis relatione monstravit, & hoc idem tuæ literæ
continebant, quod cum in ecclesia * Ouen. institutus fuisset,
ei fuit obiectum, quod in ecclesia ipsa non canonice
habuisset ingressum, videlicet quod prius promississet vni-
cuique parochianorum barile vini remittere, quod sacer-
doti eiusdem ecclesiæ, qui pro tempore ibi seruiret, con-
sueuerat pro beneficio dari. Verum cum duo apparuissent,
qui iurati deposuerunt presbyterum talem fecisse promif-
sionem, & cum altero illorum pactum illud dicerent fa-
ctum fuisse: tu pro presbytero, vt decuit, & rationis exi-
git ordo, iudicasti: & nos sententiam tuam, prout dignum
est, commendamus; eo quod ille qui eodem infectus erat
crimine, non posset contra alium testificari, cum etiam
nulli de se confesso aduersus alium in eodem crimine sit
credendum, & vnus testis non sufficiat ad cuiuslibet rei
probationem. Sane quod in literis inferuisse diceris, paren-
tes suos promississe, vt infra quindecim dies eidem eccle-
siæ deberet spontanee cedere: prudentiæ tuæ significa-
mus, quod ipsum, cum de conscientia sua promissionem
factam fuisse diffiteatur, super hoc monere potes atque
hortari, sed ei vim nullam debes inferre. Ideo fraternitati
tuæ per apostolica scripta præsentibus mandamus, quate-
nus sententiam tuam facias firmiter obseruari, prædicto
L. ecclesiam ipsam cum omni iure suo integram & illiba-
tam conseruans, parochianos eiusdem ecclesiæ ad iura sua
sibi soluenda, diligenter commoneas, & appellatione re-
mota compellas. Si autem exinde aliqua laborat infamia,
ei cum quinta manu vel tertia dumtaxat, sui ordinis pur-
gationem indicas. Qua recepta, eum ab infamiæ nota in-
cunctanter absolvas.

CAP. XLVIII. *Idem Panormitano archiepiscopo.*

In archiepiscopatu tuo dicitur contigisse, quod quan-
doque Sarraceni mulieres Christianas rapiunt & pueros,
& eis abuti præsumunt, & quosdam etiam interdum occi-
dunt. Cum autem excessus huiusmodi carissimus in Chri-

ANNO
CHRISTI
1179.

sto filius noster illustris rex Sicilia, tibi & aliis personis ecclesiasticis, quæ pontificali supereminet dignitate, commisit puniendos: quid de Sarracenis agendum sit, qui fuerint in nefario scelere intercepti, nos duxit prudentia tua consulendos. Super quo utique tuæ consultationi taliter respondemus, quod si tales in tua iurisdictione sint vel fuerint postmodum intercepti, pecuniaria poteris eos pœna mulctare, & etiam flagellis afficere: ea tamen moderatione adhibita, quod flagella in vindictam sanguinis transire minime videantur. Si vero fuerint ita super hoc graues Sarracenorum excessus, quod mortem vel truncationem membrorum debeant sustinere, vindictam ipsam reserues regia potestati.

CAP. XLIX.

De illo autem qui se vxorem fratris sui, antequam ei matrimonio iungeretur, cognouisse proponit, hoc tuæ prudentiæ respondemus, quod nisi fuerit publicum & notorium, aut idoneis testibus approbatum, ipsum prius prædictam mulierem carnaliter cognouisse, prædictum matrimonium occasione illa dirimi non permittas.

Super eo vero, quod asseris Sarracenum quemdam de muliere quadam Christiana, quam quatuordecim annos tenuerat, filios suscepisse: discretioni tuæ duximus respondendum, quod tam Sarracenus quam mulier pro tanto excessu graui sunt animaduersione plectendi.

CAP. L. *Lucius tertius * Curenſi epiſcopo, in regiſtro.*

Ex tuarum literarum continentia intelleximus, quod cum H. presbyterum, quia infamabatur de homicidio, communicato fratrum consilio, in episcopatu tuo a sacerdotali officio suspendisses: prædecessoris tui literas tulit in medium, quibus apparuit eum iudicio aquæ frigidæ suam innocentiam purgauisse, & episcopum suis illum literis absoluisse. Scholares etiam qui homicidium, instigante diabolo, perpetrauerant, * immunes ipsos a crimine, tactis sacrosanctis euangelis, affirmauerunt. Quia vero cum peregrina iudicia a sacris Canonibus sint inhibita, purgationem quam præstitit non sufficere putantes: fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus si accu-

* f. im-
mune
ipsum

fatores idonei minime apparuerint, qui eundem de homicidio conuincere possint, vt cum septima vel quinta manu sui ordinis, sicut expedire cognoueris, per purgationem canonicam innocentiam ostendat, sibi iniungas: quam cum præstiterit, suspensionem sine mora & difficultate relaxes: & eum testimonii boni annuntians, ab infamia homicidii, nullius contradictione vel appellatione obstante, auctoritate nostra fretus, absoluas. Is autem qui infamatus, sese immunem a crimine homicidii, præstito iuramento firmabit, & purgatores qui eum credant verum iurasse, iurare debebunt.

ANNO
CHRISTI
1179.CAP. LI. *Alexander tertius Toletano archiepiscopo.*

Latores præsentium cum literis tuis ad nostram præsentiam accedentes, suum nobis excessum plenius intimaerunt; scilicet quod tam ipsi quam alii multi, postquam interdicti & excommunicati fuerant, diuina præsumperunt officia celebrare. Quoniam vero cum is magnam multitudinem in hoc peccasse dicebat, nec nobis, quis eorum magis vel minus deliquerit, innotescere potuit: negotium ipsum discretionis tuæ arbitrio duximus remittendum, fraternitati tuæ per apostolica scripta præcipiendo mandantes, quatenus rei veritate diligentius inquisita, si quadraginta solummodo vel pauciores in his deliquisse constiterit, omnes in perpetuum ab officio sacerdotali deponas. Si vero multitudinem magnam in hoc peccasse cognoueris, eos quos magis causam esse delicti constiterit, perpetua depositione condemnes, & alios qui non tantum deliquerunt, ab officio ad tempus suspendas, & omnibus poenitentiam secundum discretionem tibi a Deo datam iniungas.

CAP. LII. *Idem Lucensi episcopo.*

De secunda vero quaestione, hoc tuam volumus discretionem tenere, quod propinqui eius quem pro manifestis excessibus, videlicet homicidio, incendio, violenta manuum iniectio in clericos, violatione multarum ecclesiarum, & incestu, vinculo excommunicationis adstringis: monendi sunt, vt pro eo satisfactionem exhibeant; quod si fecerint, qui laborans in extremis, præstito iuramen-

ANNO
CHRISTI
1179.

*f. obti-
nerit

mento per presbyterum * tenuerit ab excommunicationis sententia relaxari, in cœmeterio sepeliri poterit. Si autem propinqui eius tuis acquiescere monitis contradixerint, quia iam non est peccatum purgatum, defuncto neganda est ecclesiastica sepultura.

CAP. LIII. *Idem Vintoniensi episcopo.*

Præterea qui ad sedem apostolicam appellant de clericis, & postea grauia & enormia committentes, se, cum conueniuntur, tuentur appellatione: hoc duximus respondendum, quod si post appellationem grauia committunt, & ita publice & manifeste, quod alii scandalizentur, & decor ecclesiasticæ honestatis deformetur, eos appellantes in tanta nequitia & iniquitate non debes tueri, quo minus coram te excessus canonica censura puniatur. Porro de his qui sententia excommunicationis innodati, iurant ecclesiæ iudicio stare, & mox oblitii, in vocem appellationis prorumpunt: discretioni tuæ significamus, quod eos per excommunicationem compellere debes suam appellationem profèqui, vel iudicio ecclesiæ stare.

Supra de
appellat.
Quod vèro
3.

Supra de
appellat.
Præterea
29.

CAP. LIV.

Idem Bononiensi episcopo & archipresbytero.

Consuluit nos vestra dilectio, vtrum appellatio, quæ ab omni grauamine interponitur, teneat. Super quo utique consultationi vestræ taliter respondemus, quod si forte generaliter appellationem interponeret aliquis ab omni grauamine, quod sibi contingere posset, huiusmodi appellatio tenere non debet. Si vero aliquis ab aliquo iudice super omni grauamine, quod in vna causa sibi contingere possit, appellationis obstaculum interponeret: quamquam generalis appellatio sit interposita, appellationi tamen huiusmodi est deferendum.

Supra de
appellat.
Super eo 3.

CAP. LV. *Idem Norwicensi episcopo.*

Si sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicuius criminis: vel si confessus fuerit, & emendare noluerit, nisi ordine iudiciario quis probare possit, non debet eum nominatim redarguere, sed indeterminate, sicut dixit Christus: *Vnus vestrum me traditurus est.* Si vero ille cui damnum il-

Matth. 26.
Marc. 14.

Concil. Tom. 27.

Ccccc

latum est, petierit iustitiam, potest excommunicare auctorem damni, licet ei confessus sit, sed tamen non potest nominatim eum remouere a communione, licet sciat eum esse reum: quia non vt iudex scit, sed vt Deus. Sed eum debet admonere, ne se ingerat, quia nec Christus Iudam a communione remouit.

ANNO
CHRISTI
1178.

CAP. LVI. *Idem ex Concilio Maticensi.*

In decretis
Burch.
Iuonis,
Gratiani,
hæc tribuuntur
Concilio Tolera-
nti.

De seruorum ordinatione, qui passim ad gradus ecclesiasticos indiscrete promouentur, placuit omnibus cum sacris Canonibus concordare: & statutum est, vt nullus episcoporum deinceps ad sacros ordines eos promouere præsumat, nisi prius a dominis suis libertatem sint consecuti: & si quilibet seruus dominum suum fugiens, aut latitans, aut adhibitis testibus munere conductis, vel corruptis, aut qualibet calliditate, vel fraude ad gradus ecclesiasticos peruenerit, decretum est, vt deponatur, & dominus eius eum recipiat. Si vero auus vel pater ab alia patria in aliam migrans, in eadem prouincia filium genuerit, & ipse filius ibidem educatus ad gradus ecclesiasticos promotus fuerit, & vtrum seruus sit, ignotum sit: & postea veniens dominus illius, legibus eum acquisierit, sancitum est, vt si dominus illius libertatem illi dare voluerit, in gradu suo permaneat: Si vero eum catena seruitutis a castris dominicis abstrahere voluerit, gradum amittat, quia iuxta sacros Canones, vilis persona manens, sacerdotii dignitate frui non potest.

CAP. LVII. *Innocentius Aquileiensi patriarchæ.*

Quoties frater noster Adispertinus* Tudertinus episcopus, & in nostra & in vestra præsentia fuerit de simonia impetitus, prudentiam tuam latere non credimus: cuius causa nostra tandem ventilata præsentia, producti sunt accusatores & testes, viua voce & scripto accusantes eum, eo quod ecclesiam sancti Petri de Paio, presbytero Paulo dedit pro mittendis quatuor modiis frumenti, quos ab eadem ecclesia suscepit. Verum quoniam neque testes, neque accusantes secundum formam Canonum sanctorum patrum in causa illa procedere potuerunt: communi fratrum nostrorum consilio iudicamus, vt tertia ma-

*Tridentinus

Hæc paulo
aliter in decretalibus
titulo 34.

ANNO
CHRISTI
1179

nu sui ordinis, & quarta manu abbatum & religiosorum sacerdotum, de prædicta simonia in vestra præsentia se expurget. Porro purgationis tenor erit hic: Idem episcopus super sancta Dei euangelia iurabit, primum, quod pro ecclesia sancti Petri de Paio, a presbytero Paulo de Ada, neque per se, neque per submissam personam, nec pro eo alius, se sciente, precium acceperit. Deinde vero purgatores iurabunt super sancta Dei euangelia, quod ipsi credunt verum esse quod ipse iurauerat.

CAP. LVIII. * Exoniensi & Couetrensi episcopis.

* Mat-
thiaz

Ex parte * Matthæi clerici accepimus, quod cum ipse ab ecclesia de Gundune, fuisset violenter eiectus, &c. usque in finem, ibi: Cum sanctuarium Dei non possit iure hereditario possideri.

CAP. LIX. Alexander III. Cenomanensi episcopo.

Ex literarum tuarum tenore perpendimus, quod F. labor præsentium in subdiaconatus officio constitutus, quandam sibi in coniugium copulauit. Vnde tu, sicut vir discretus ac prouidus, ipsum eandem quam in vxorem duxerat, abiurare fecisti. Super quo factò prudentiam tuam in Domino commendamus, per præsentium scripta tibi mandantes, quatenus si ad canonicum, vel monasticum ordinem transire voluerit, post septennem pœnitentiam in claustro laudabiliter peractam, si tibi, vel successori tuo idoneum visum fuerit, eum ad maiores ordines promoueri concedas. Quod si ad religionem se transferre noluerit, eum nec in subdiaconatu ministrare, nec ad vltiores ordines permittas promoueri; in minoribus tamen ordinibus poterit ministrare.

CAP. LX. Idem Cantuariensi archiepiscopo.

Ad extirpandas successiones a sacris Dei ecclesiis, studio totius sollicitudinis debemus intendere: te etiam decet ad hoc vigilem curam adhibere, ne circa ministerium suscepti regiminis videamur minus diligentes existere, si vitia in ecclesiis vel in ecclesiasticis viris permiserimus pullulare. Inde est quod fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus si qui filiorum clerico-

Concil. Tom. 27.

Ccccc ij

rum tuæ prouinciæ teneant ecclesias tamquam personæ vel vicarii, nulla persona media, in quibus partes eorum ministrauerant, eos, siue geniti fuerint in sacerdotio, siue non, ab ipsis ecclesiis, contradictione & appellatione cessante, non differas amouere. Si vero aliqui sint filii clericorum, qui ecclesias quas patres eorum tenuerunt, personis aliis mediis sunt adepti: eos, dummodo idonei sint, in ipsis poteris sustinere: ita quidem, quod si vnus plures ecclesias quas pater eius tenuerat, possidet, quarum vna possit sibi sufficere: ipsum vna, quam maluerit, appellatione remota, facias esse contentum: dummodo ecclesiæ non sint tales, quarum vna a reliqua pendere videatur.

ANNO
CHRISTI
1179.

CAP. LXI.

Urbanus tertius * Senonensi archiepiscopo.

Ad hæc cum nonnunquam inter aliquos parochianos tuos, vel inter eos & alios coram iudicibus delegatis agitur controuersia, sæpe a iudicibus ipsis, vt asseris, apostolica auctoritate tibi iniungitur, vt alteram partium forte contemnentem parere iudicio, vel ob aliam causam rationabilem ecclesiastica districtione percellas. Illi vero qui subiacere excommunicationi mandantur, literas ad alios iudices a sede apostolica impetrant, a quibus nihilo minus auctoritate apostolica tibi mandatur, vt eos qui de mandato priorum iudicum fuerant excommunicati, habeas absolutos. Super quo tua discretio dubitat, quid tibi in diuersitate huiusmodi sit agendum: ad quod respondemus, quod si literæ ad secundos iudices impetratæ tacita veritate non fuerint, eos ad mandatum eorum absolutos habere debes, præcipue cum Romana ecclesia absolute sententiæ delegatorum iudicum, nequaquam consueuerit aliis delegare: nisi in literis commissionis expresse contineatur de sufficienti cautione præstanda ab his, qui absolui debent, quod iudicio ecclesiæ debeant obedire.

CAP. LXII. *Idem Legionensi episcopo.*

Ex literis tuæ fraternitatis nobis innotuit, quod diaconus præsentium lator, volens ante tempus ordinari in presbyterum, asseruit se per ordinationem tuam gradum sa-

ANNO
CHRISTI
1179.

cerdotalem adeptum : & cum ei manum non imposuiffes, Missarum celebrationem publice vsurpauit. Postmodum vero Domino inspirante, rediit ad seipsum, & proprium cognoscens excessum, in tanto sibi periculo consuli postulauit. Quia igitur super hoc tua nos duxit fraternitas consulendos, literis presentibus respondemus, quod ad sacerdotis officium non poterit promoueri. A diaconatu quoque biennio vel triennio pro tua prouisione maneat suspensus. De beneficio autem cum eo misericorditer agatur, ne sustentatione priuatus ad sæculi negotia reuertatur. Vt autem securius ei possis hanc facere misericordiam, de agenda pœnitentia circa eum diligentem curam non desinas exhibere. Salubrius autem sibi absque dubio providebit, si ad regularem vitam se duxerit transferendum.

CAP. LXIII. *Idem Florentino episcopo.*

Literas fraternitatis tuæ debita benignitatē suscepimus, quibus certiores de sinceritate tuæ fidei & deuotionis effecti, ad honorem tuum & commodum abundantius prouocamur. Verum quia a nobis postulasti, vtrum postquam desponsalia inter aliquas legitimas personas contracta fuerint, & antequam a viro mulier traducatur, alter eorum lepræ morbum incurrat, alter ad consummandam copulam maritalem compelli debeat, vt se possit ad secunda vota transferre : tuæ sollicitudini respondemus, quod ad accipiendum eum cogi non debet, cum inter eos matrimonium non sit consummatum.

De illa vero, quæ viro suo labente in hæresin, ipsius consortium declinavit, vtrum reuertente illo ad catholicam veritatem, ad redintegrandum matrimonium sit cogenda : videtur nobis quod si mulier ea dumtaxat intentione discessit, vt lapsus in hæresin, tadio pariter & confusione affectus, se ab errore suo conuerteret : ei, cum reuersus fuerit, est reddenda : quæ etiam, si reuerti noluerit, compelletur. Si vero iudicio ecclesiæ sine spe matrimonii redintegrandi recessit, ad recipiendum eum nullatenus eam ducimus compellendam. De vxore vero, vtrum quemadmodum & vir, liberam debeat habere sepulturam, videtur nobis, quod nulla super hoc inter virum & mulierē sit differentia, sed vtrique, in casu isto, æqualem credimus esse fa-

Concil. Tom. 27.

Ccccc ij

cultatem, cum electio ista ad eum potius statum pertineat, in quo mulier soluitur a lege viri. Vtrum autem pater minores filios, * quo magis voluerit, valeat sepelire, * ubi non inuenimus a sanctis patribus diffinitum, & propterea terræ consuetudini decernimus relinquendum.

ANNO
CHRISTE
1179.CAP. LXIV. *Idem Marimondensi abbati.*

Inter cetera quæ a nobis sunt pro tuo ministerio requisita, illud quoque nuntii sollicitudo non tacuit, quod quidam monachus tuus, cum esset olim in sæculo constitutus, presbyteratus officium, prætermisso diaconatu, suscepit: super quo tua postulat deuotio dispensari. Intelleximus autem quod ille non malitia, sed pia, vt sibi videbatur, cautela præmonitus, ordinem diaconii quem se accepisse simulat, omisit, ne, sicut eum quidam auunculus eius instigabat, de manu schismatici fortiretur. Vnde quia de his nihil nobis constare potuit, examinationem facti huius tuæ duximus conscientiæ relinquendam, auctoritate apostolica mandantes, vt si absque dubitatione constiterit, quod ille non ex superbia, sed vt schismatici manus euaderet, & indignationis auunculi sui aculeos declinaret, tali simulatione sit vsus, competenti tempore ordinem facias ei diaconatus impendi, & sic post aliquanti temporis abstinentiam, quam tuæ committimus discretioni, dumtaxat corde contrito & humiliato spiritu, in beneficio sacerdotalis ordinis poterit exerceri.

CAP. XLV.

*Idem archiepiscopo Turonensi, Andegauensi episcopo,
& abbati Salmurensi.*

Ad audientiam nostram, venerabili fratre nostro Cenomanensi episcopo intimante, peruenit, quod dilectus filius noster Vu. archidiaconus eius, de morte cuiusdam mulieris, quæ per officiales ipsius archidiaconi interfecta proponitur, non aliter quam si ipse occiderit, infamatur. Ceterum quia idem archidiaconus ab huiusmodi reatu se asserit esse innocentem, nos prouidere volentes, ne infamia polluat, quem non fecit nocentem: discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus per episcopatum Cenomanensem & ciuitatem facias publi-

ANNO
CHRISTI
1179.

ce nuntiari, vt si qui de hoc ipsum archidiaconum accusare voluerint, eum secundum iuris ordinem coram vobis accusent, & nisi comparuerint, qui de homicidio illo eum velint impetere, causam conuocatis partibus audiatis, & sublato appellationis obstaculo, debito fine terminetis. Si vero publica & manifesta denuntiatione facta, infra quadraginta dies accusator non apparuerit, vel etiam in probatione defecerit, prædicto archidiacono secundum quantitatem infamiae, qua laborat, purgationem canonicam imponatis: & ea præstita & recepta, ipsum a nota infamiae, contradictione & appellatione cessante, absolutum publice nuntietis, & faciatis absolutum haberi.

CAP. LXVI.

Idem vniuersis Suffraganeis Cantuariensis ecclesiae.

Cum non ignoretis B. venerabilem fratrem nostrum Cantuariensem archiepiscopum vobis non solum metropolitico, sed etiam iure legationis præesse, mirabile satis est, quod quidam vestrum (sicut audiimus) asseuerare præsumunt, quod idem archiepiscopus nullam causam de episcopatibus vestris, siue iure legationis, siue metropoleos, audire debeat, nisi per appellationem factam ad ipsum. Sane licet forte metropolitico iure non debeat causam audire de episcopatibus vestris, nisi ad eum per appellationem deferatur, legationis tamen obtentu vniuersas causas de ipsis episcopatibus, quæ per appellationem vel querimoniam aliquorum perueniunt ad audientiam suam, audire potest & debet, sicut cui in prouincia sua vices nostras gerere comprobatur. Mandamus itaque vobis atque præcipimus, quatenus causas, quæ de episcopatibus vestris ad eundem archiepiscopum perferuntur, eius iudicio relinquatis: nec quemlibet clericum aut laicum vestræ iurisdictionis de cetero deterrere vel impedire tentetis, quo minus causas suas ad præfatum archiepiscopum, si voluerint, possint transferre.

CAP. LXVII. *Clemens III. Saguntino episcopo.*

Peruenit ad nos, quod in episcopatu tuo sæpe contingat, quod a laico enormis & intolerabilis iniuria clerico, multis adstantibus & videntibus, inferatur, vt plebe præ-

Ccccc iiij

fente in ecclesia, eam diabolicæ fraudis instinctu accidit horribiliter humano perfundi sanguine: & ob hoc iniuriantes in causam tracti, negant se tantum facinus commisisse; & cum læsus illatam sibi iniuriam, eorum testimonio qui præsentibus extiterunt & viderunt, probare desideret, ipsimet, licet veritatem cognouerint, contemnunt veritati testimonium perhibere. Sicque fit, quod ecclesiastica iustitia deperit, & ordo clericalis vilescit. Accidit etiam, quod cum plures frequenter in clericos temere violentas manus iniiciant, ad sedem apostolicam plurimis nequeunt obstaculis laborare. Et quia super his tua nos fraternitas duxit consulendos, tuæ consultationi taliter respondemus, quod hi qui de rebus ecclesiasticis nolunt testimonium perhibere, si alias veritas nequiverit elici, ad id sunt per ecclesiasticam censuram compellendi. Si vero clerici passi iniuriam, veritatem forte aliquorum testimonio nequiverint comprobare, licet iuxta rigorem Canonum vnus testimonio non sit standum, tamen iuxta consuetudinem Romanæ ecclesiæ, propter reuerentiam clericalis ordinis, ipsorum iuramento fidem volumus adhiberi. Illos autem qui valetudine præpediti, pro absolutionis beneficio ad sedem apostolicam nequeunt laborare: recepto ab eis sicut moris est iuramento, poteris absoluere, ita quod sanitati pristina restituti, apostolico se conspectui repræsentent. Sexui vero femineo & pueris ac senibus super hoc satis te credimus posse libere dispensare. Ecclesias insuper quæ sanguinis vel seminis sunt effusione pollutæ, ciuitatis clericis conuocatis, cum processione & aquæ benedictæ adspersione, prout in ordinario habetur adscriptum, poteris emundare. De his etiam, qui clericis non enormem, sed modicam, vel leuem iniuriam irrogauerint, tuæ fraternitatis arbitrio duximus relinquendum.

Hæc in decret. titul. 3. adscribuntur Innocentio III. vbi quedam aliter leguntur.

SEDES apostolica consuevit exhibere se petentibus liberalem; sed quidam eius gratia nequiter abutuntur, dum quod ipsa de benignitate concedit, ipsi ad malignitatem retorquent. Quidam igitur volentes malignari, in commissionibus minores personas propriis nominibus expriment, maiores vero & digniores specialibus vocabulis non designant: sed eas in generalitate inuolutas comprehen-